

DRUŽBA ZA AVTOCESTE V REPUBLIKI SLOVENIJI
DARS d.d.

POGLAVJE 1

**NAVODILA PONUDNIKOM
ZA IZDELAVO PONUDBE**

za

Obsekavanje na težko dostopnih terenih

(int. ev. št. 000059/2025)

V S E B I N A

A. SPLOŠNO

1. Predmet in obseg razpisanih del
2. Pogodbeni roki
3. Viri sredstev
4. /
5. Ugotavljanje sposobnosti, merila in ostale zahteve
6. Ponudba s podizvajalci in skupna ponudba
7. Stroški za izdelavo in predložitev ponudbe
8. Ogled

B. RAZPISNA DOKUMENTACIJA

9. Vsebina dokumentacije v zvezi z oddajo javnega naročila
10. Pojasnjevanje dokumentacije
11. Spremembe in dopolnitve dokumentacije v zvezi z oddajo javnega naročila

C. PRIPRAVA PONUDBE

12. Jezik ponudbe
13. Sestavni deli e-ponudbe
14. Ponudbena cena
15. Valute ponudbe in plačil
16. Veljavnost ponudbe
17. Garancija za resnost ponudbe
18. Priprava variantne ponudbe
19. Oblika ponudb

D. ODDAJA PONUDBE

20. Način oddaje ponudbe
21. Skrajni rok za predložitev ponudbe
22. Sprememba ali umik ponudbe

E. ODPIRANJE, PREGLED IN OCENJEVANJE PONUDB

23. Javno odpiranje ponudb
24. Pregled in ocenjevanje ponudb
25. Zaupnost podatkov
26. Dopustne dopolnitve, popravki, spremembe ali pojasnilo ponudbe
27. Računske napake

F. ODDAJA JAVNEGA NAROČILA

28. Odločitev o oddaji javnega naročila
29. Sklenitev pogodbe
30. Garancija za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti

POGLAVJE 1

NAVODILA PONUDNIKOM ZA IZDELAVO PONUDBE

A. SPLOŠNO

Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji, DARS d.d., 3000 Celje, Ulica XIV. divizije 4 (v nadaljevanju: naročnik), v skladu z določilom 40. člena Zakona o javnem naročanju (Ur. l. RS, št. 91/15, 14/18, 121/21, 10/22, 74/22 – odl. US, 100/22 – ZNUZSZS, 141/2022 - ZNUNBZ, 158/2022 - ZNPOVCE, 28/2023 in 88/23 – ZOPNN-F; v nadaljevanju: ZJN-3) razpisuje oddajo javnega naročila po odprtem postopku za:

Obsekavanje na težko dostopnih terenihDefinicija pojmov:

»Dokumentacija v zvezi z oddajo javnega naročila« pomeni razpisno dokumentacijo, naziv se lahko uporablja v obeh oblikah.

»Gospodarski subjekt« pomeni katero koli fizično ali pravno osebo ali skupino teh oseb, vključno z vsakim začasnim združenjem podjetij, ki na trgu ali v postopkih javnega naročanja ponuja izvedbo gradenj, dobavo blaga ali izvedbo storitev.

»Ponudnik« pomeni gospodarski subjekt, ki je predložil ponudbo.

»Podizvajalec« je gospodarski subjekt, ki je pravna ali fizična oseba in za ponudnika, s katerim je naročnik po ZJN-3 sklenil pogodbo o izvedbi javnega naročila ali okvirni sporazum, dobavlja blago ali izvaja storitev oziroma gradnjo, ki je neposredno povezana s predmetom javnega naročila.

»ESPD« je enotni evropski dokument v zvezi z oddajo javnega naročila, določen z izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2016/7 z dne 5.1.2016.

»Strokovna komisija« je s strani naročnika imenovana komisija za izvedbo postopka oddaje javnega naročila, skladno z ZJN-3.

Ponudba se pripravi v skladu z veljavno zakonodajo v Republiki Sloveniji.

1. Predmet in obseg razpisanih del

Natančen obseg del je določen v tehničnih specifikacijah (poglavje 2 dokumentacije v zvezi z oddajo javnega naročila).

Javno naročilo je razdeljeno na sklope. Ponudnik lahko odda ponudbo za največ 3 sklope.

Ponudnik mora ponuditi izvedbo razpisanih vseh del za posamezen sklop, sicer bo ponudba ocenjena kot nedopustna in izključena iz nadaljnjega postopka ocenjevanja.

2. Pogodbeni roki

Izbrani ponudnik bo moral dela izvršiti v rokih skladno s tehničnimi specifikacijami in pogodbo (poglavje 2/4 dokumentacije v zvezi z oddajo javnega naročila).

3. Viri sredstev

Razpisana dela se bodo financirala iz sredstev naročnika DARS d.d.

4. /

5. Ugotavljanje sposobnosti, merila in ostale zahteve

Ponudnik je upravičen sodelovati v postopku oddaje javnega naročila, če zanj ne obstajajo razlogi za izključitev, kot so podani v nadaljevanju v točkah 5.1 a) do 5.1 h) in so izpolnjeni pogoji za sodelovanje, kot so podani v točkah 5.2 a) do 5.2 d). Izpolnjevanje posameznega pogoja dokazuje ponudnik na način, kot je naveden pri posameznem pogoju. Obrazci in izjave za dokazovanje sposobnosti gospodarskih subjektov so podani v ESPD in Poglavju 6 - Sposobnost.

Vsebina izpolnjenih obrazcev mora ustrezati zahtevam iz obrazca, podanega v dokumentaciji v zvezi z oddajo javnega naročila, ne glede na način izpolnjevanja.

Naročnik bo pred oddajo javnega naročila preveril obstoj in vsebino podatkov oziroma drugih navedb iz ponudbe ponudnika, kateremu se je odločil oddati javno naročilo.

Če ni naveden brezplačni spletni dostop na internetu, kjer lahko naročnik preveri obstoj in vsebino podatkov oziroma drugih navedb iz ponudbe ponudnika, mora ponudnik na poziv naročnika predložiti dokazila v zvezi s takšnimi podatki.

V skladu s četrtem odstavkom 77. člena ZJN-3 lahko gospodarski subjekti, če država članica ali tretja država dokazil ne izdaja, namesto dokazila predložijo zapriseženo izjavo, če ta v državi članici ali tretji državi ni predvidena, pa izjavo določene osebe, dano pred pristojnim sodnim ali upravnim organom, notarjem ali pred pristojno poklicno ali trgovinsko organizacijo v matični državi te osebe ali v državi, v kateri ima sedež gospodarski subjekt.

Ponudniki, ki nimajo sedeža v Republiki Sloveniji, morajo za namen tega postopka v Republiki Sloveniji imenovati kontaktno osebo v RS.

5.1 Razlogi za izključitev

- a) Gospodarskemu subjektu ali osebi, ki je članica upravnega, vodstvenega ali nadzornega organa tega gospodarskega subjekta ali ki ima pooblastila za njegovo zastopanje ali odločanje ali nadzor v njem, je bila izrečena pravnomočna sodba za kazniva dejanja, ki so opredeljena v prvem odstavku 75. člena ZJN-3 ali za primerljiva kazniva dejanja, ki so jih izrekla tuja sodišča.

Kot dokaz neobstoja razloga za izključitev vsi gospodarski subjekti v ponudbi priložijo ESPD obrazec. Vpisati je treba tudi **EMŠO** številke fizičnih oseb, ki so člani upravnega, vodstvenega ali nadzornega organa gospodarskega subjekta, za katerega se oddaja ESPD in so slovenski državljani.

Naročnik bo izpolnjevanje pogoja za gospodarske subjekte in fizične osebe s sedežem v Republiki Sloveniji preveril v informacijskem sistemu elektronskega javnega naročanja.

Zaželeno je, da gospodarski subjekti tako za pravno, kot tudi za zgoraj navedene fizične osebe, ki nimajo sedeža oz. stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji, predložijo izpis iz ustreznega registra, kakršen je sodni register, ki ni starejši od 4 mesecev, šteto od roka za oddajo ponudb, ali je pridobljen najpozneje v 90 dneh od roka za oddajo ponudb, če tega registra ni, pa enakovreden dokument, ki ga izda pristojni sodni ali upravni organ v Republiki Sloveniji, drugi državi članici ali matični državi ali državi, v kateri ima sedež gospodarski subjekt, in iz katerega je razvidno, da ne obstajajo razlogi za izključitev. Če ti gospodarski subjekti dokazila ne bodo predložili v ponudbi, jih bo naročnik k predložitvi dokazil pozval v fazi ocenjevanja ponudb.

Naročnik si pridržuje pravico, da od ponudnikov v tem primeru zahteva dodatna pojasnila oz. predložitve dokazil v zvezi s pravno ureditvijo zakonske in sodne rehabilitacije oz. izbrisa obsodbe.

- b) Gospodarski subjekt ne izpolnjuje obveznih dajatev in drugih denarnih nedavčnih obveznosti v skladu z zakonom, ki ureja finančno upravo, ki jih pobira davčni organ v skladu s predpisi države, v kateri ima sedež, ali predpisi države naročnika. Šteje se, da gospodarski subjekt ne izpolnjuje obveznosti iz prejšnjega stavka tudi, če nima predloženih vseh obračunov davčnih odtegljajev za dohodke iz delovnega razmerja za obdobje zadnjih petih let do roka za oddajo ponudbe ali prijave. Gospodarskega subjekta se ne izloči, če gospodarski subjekt do roka za oddajo prijav ali ponudb poravna neplačane zapadle obveznosti, ki znašajo 50 eurov ali več in predloži vse obračune davčnih odtegljajev za dohodke iz delovnega razmerja za obdobje zadnjih pet let do roka za oddajo prijave ali ponudbe.

Kot dokaz neobstoja razloga za izključitev vsi gospodarski subjekti v ponudbi priložijo ESPD obrazec.

- c) Gospodarski subjekt je na dan, ko poteče rok za oddajo ponudb, izločen iz postopkov oddaje javnih naročil zaradi uvrstitve v evidenco gospodarskih subjektov z izrečenimi stranskimi sankcijami izločitve iz postopkov javnega naročanja iz 110. člena ZJN-3.

Kot dokaz neobstoja razloga za izključitev vsi gospodarski subjekti v ponudbi priložijo ESPD obrazec.

- d) Pri gospodarskem subjektu je v zadnjih treh letih pred potekom roka za oddajo ponudb pristojni organ Republike Slovenije ali druge države članice ali tretje države ugotovil najmanj dve kršitvi v zvezi s plačilom za delo, delovnim časom, počitki, opravljanjem dela na podlagi pogodb civilnega prava kljub obstoju elementov delovnega razmerja ali v zvezi z zaposlovanjem na črno, za kateri mu je bila s pravnomočno odločitvijo ali več pravnomočnimi odločitvami izrečena globa za prekršek.

Kot dokaz neobstoja razloga za izključitev vsi gospodarski subjekti v ponudbi priložijo ESPD obrazec.

- e) Nad gospodarskim subjektom se je začel stečajni postopek.

Kot dokaz neobstoja razloga za izključitev vsi gospodarski subjekti v ponudbi priložijo ESPD obrazec.

Nad gospodarskim subjektom se je začel postopek zaradi insolventnosti ali prisilnega prenehanja po zakonu, ki ureja postopek zaradi insolventnosti in prisilnega prenehanja, ali postopek likvidacije po zakonu, ki ureja gospodarske družbe, če njegova sredstva ali poslovanje upravlja upravitelj ali sodišče, ali če so njegove poslovne dejavnosti začasno ustavljene, ali če se je v skladu s predpisi druge države nad njim začel postopek ali pa je nastal položaj z enakimi pravnimi posledicami.

Kot dokaz neobstoja razloga za izključitev vsi gospodarski subjekti v ponudbi priložijo ESPD obrazec.

- f) Pri gospodarskem subjektu so se v zadnjih treh letih pred objavo predmetnega javnega naročila pri prejšnjem naročilu oziroma pogodbi o izvedbi javnega naročila, sklenjeni z naročnikom, pokazale precejšnje ali stalne pomanjkljivosti pri izpolnjevanju ključne obveznosti, zaradi česar je naročnik predčasno odstopil od prejšnjega naročila oziroma pogodbe ali uveljavljal odškodnino ali so bile izvedene druge primerljive sankcije in sicer unovčeno finančno zavarovanje za resnost ponudbe, dobro izvedbo pogodbenih obveznosti ali odpravo napak v garancijski dobi. Izključitveni razlog je izpolnjen tudi, če pogodba med naročnikom in gospodarskim subjektom iz razlogov na strani gospodarskega subjekta ni bila sklenjena ali če gospodarski subjekt ni predložil zahtevanega finančnega zavarovanja za dobro izvedbo.

Kot dokaz neobstoja razloga za izključitev vsi gospodarski subjekti v ponudbi priložijo ESPD obrazec.

Naročnik bo izpolnjevanje pogoja preveril po lastnih arhivih.

- g) Naročnik bo izključil gospodarski subjekt na podlagi določbe prvega odstavka 5k člena UREDBE SVETA (EU) 2022/576 z dne 8. aprila 2022 o spremembi Uredbe (EU) št. 833/2014 o omejevalnih ukrepih zaradi delovanja Rusije, ki povzroča destabilizacijo razmer v Ukrajini, če pri preverjanju ugotovi, da je ponudnik:
- a) ruski državljan ali fizična ali pravna oseba, subjekt ali organ s sedežem v Rusiji,
 - b) pravna oseba, subjekt ali organ, katerega več kot 50-odstotni delež je v neposredni ali posredni lasti subjekta iz točke (a) tega odstavka ali
 - c) fizična ali pravna oseba, subjekt ali organ, ki deluje v imenu ali po navodilih subjekta iz točke (a) ali (b) tega odstavka.

Enako velja za podizvajalca ali subjekt, na katerega zmogljivosti se sklicuje ponudnik, če predstavljajo več kot 10 % vrednosti naročila.

Za dokazovanje neobstoja predmetnega razloga za izključitev morajo vsi gospodarski subjekti v ponudbi priložiti izjavo 5.1 (g) v Poglavju 6 – Sposobnost, razen tisti podizvajalci in subjekti, na katerih zmogljivosti se sklicuje ponudnik, ki ne predstavljajo več kot 10 % vrednosti naročila.

- h) Gospodarski subjekt spada med subjekte, v zvezi s katerimi za naročnika na podlagi 60. člena Zakona o Slovenskem državnem holdingu (Uradni list RS, št. 25/14 in 140/22, v nadaljevanju: ZSDH-1) velja omejitev poslovanja¹. Na naročnikovi spletni strani je objavljen informativni seznam teh subjektov.

Naročnik lahko ponudbo, v kateri sodeluje gospodarski subjekt, glede katerega veljajo omejitve poslovanja, kot nedopustno zavrne. Na podlagi četrtega odstavka 60. člena ZSDH-1 pa lahko na obrazložen predlog uprave naročnika nadzorni svet izda dovoljenje za sklenitev posla, če presodi, da je posel v pomembnem ekonomskem interesu naročnika in da so v povezavi s tem ustrezno obvladana tveganja za nasprotje interesov, korupcijo in zlorabo notranjih informacij ter zagotovljena integriteta naročnika. Pisno obrazložena odločitev nadzornega sveta naročnika, ki tako poslovanje dovoli, je informacija javnega značaja in mora biti objavljena na spletnih straneh naročnika. V primeru, da bo podano soglasje nadzornega sveta, predmetni razlog za izključitev ni podan.

Naročnik bo morebiten obstoj razloga za izključitev preveril po lastnih evidencah.

5.2 Pogoji za sodelovanje

- a) Gospodarski subjekt mora biti registriran pri pristojnem organu in imeti v temeljnem aktu družbe določeno dejavnost, ki jo prevzema v ponudbi.

V zvezi z navedenim mora ponudnik v ponudbi priložiti ESPD obrazec.

- b) Gospodarski subjekt v zadnjih 6 mesecih, pred skrajnim rokom za oddajo ponudbe na podlagi predmetnega javnega naročila, ni imel blokiranega posameznega računa več kot 15 dni (skupno število dni blokade na posameznem računu).

V zvezi z navedenim mora ponudnik oziroma podizvajalec v ponudbi priložiti ESPD obrazec izpolnjen v točki B dela IV (Druge ekonomske in finančne zahteve) z izjavo. Naročnik si pridržuje pravico, da od ponudnika naknadno zahteva predložitev dokazil (kot

¹ Kot poslovanje se štejejo zlasti nakup in prodaja blaga in storitev, naročilo in izvedba gradenj, dodeljevanje donacij, prevzemanje sponzorstva in vstopanje v podobna poslovna razmerja, razen poslov, v katerih je posameznik odjemalec običajnih produktov in storitev po splošnih pogojih, ki veljajo za vse subjekte na trgu.

npr. potrdila bank, S BON obrazec ipd.), iz katerih bo razvidno, da posamezni račun ni bil blokiran v skupnem trajanju več kot 15 dni v zadnjih šestih mesecih pred oddajo ponudbe.

- c) Ponudnik mora razpolagati z dvema (2) strokovnjakoma, ki imata izkušnje oziroma referenco v zadnjih petih (5) letih od objave predmetnega javnega naročila za naslednja dela:

1 - alpinistični posek (izvedba poseka na vrveh ali delno s pomočjo kamionske košare, premet vse lesne mase, nakladanje na prevozno sredstvo ter odvoz na lastno deponijo)

ALI

2 – odstranitev ali čiščenje heksagonalnih mrež za zaščito brežin, vključno z alpinističnim posekom vrasle drevnine (izvedba poseka na vrveh ali delno s pomočjo kamionske košare, premet vse lesne mase, nakladanje na prevozno sredstvo ter odvoz na lastno deponijo)

ALI

3 - alpinistični posek - obsekavanje dreves ali vertikalno krajšanje (izvedba del s plezanjem na drevo ali delno s pomočjo kamionske košare ali krajšanje dreves s pomočjo kamiona z dvigalom), nakladanje in odvoz vse lesne mase na lastno deponijo.

Način dokazovanja:

Za dokazovanje izpolnjevanja pogojev mora ponudnik izpolniti in podpisati seznam 5.2 (c) – Seznam kadrov v poglavju 6 – Sposobnost in priložiti zahtevana dokazila. Za dokazovanje pogoja zahtevanih referenc mora ponudnik priložiti potrdila naročnikov del, ki jih navaja v seznamu. Potrdilo naročnika naj bo pripravljeno na obrazcu, ki je podan v Poglavju 6 - Sposobnost kot PRILOGA št. 2-1 in/ali 2-2 in/ali 2-3. Če potrdilo ne bo izdano na navedenem obrazcu, mora vsebina priloženega potrdila vsebovati vse podatke, kot so opredeljeni v PRILOGI št. 2-1 in/ali 2-2 in/ali 2-3.

Naročnik si pridržuje pravico, da v fazi pregleda ponudbe zahteva še dodatna dokazila (pogodbe, poročila ipd.)

Gospodarski subjekt lahko v skladu z 81. členom ZJN-3 glede pogojev iz točke 5.2 (e) za zahtevane kadre uporabi zmogljivosti drugih subjektov, pod pogojem, da bodo slednji izvajali storitve, za katere se zahtevajo te zmogljivosti. V takem primeru mora gospodarski subjekt naročniku dokazati, da bo imel na voljo potrebne kadre, na primer s predložitvijo zagotovil teh subjektov v ta namen (kot npr. pogodba, izjava subjekta, katerega zmogljivosti gospodarski subjekt uporablja,...). Naročnik bo v primeru uporabe zmogljivosti drugih subjektov preveril, ali zanje obstajajo razlogi za izključitev iz točke 5.1 teh Navodil in ali izpolnjujejo pogoje za sodelovanje iz točk 5.2 (a) in 5.2 (b). V ta namen mora gospodarski subjekt za te subjekte v ponudbi predložiti vsa dokazila, kot so zahtevana za gospodarski subjekt v točkah 5.1, 5.2 a) in 5.2 b) teh Navodil. **Tak subjekt mora biti v ponudbi priglašen kot podizvajalec, razen če ne nastopa kot partner v skupni ponudbi.**

- d) Ponudnik mora imeti v lasti ali imeti zagotovljen dostop (preko najema, zakupa, pogodbe o nakupu ali na kak drug način) do ključnih delov opreme, potrebne za izvajanje razpisanih del. Zagotoviti mora, da bodo deli opreme na osnovi znanih zadolžitev v predvidenem času izvedbe del na voljo v ustrezni kvaliteti in v brezhibnem stanju za njihovo uporabo.

Način dokazovanja:

Za dokazovanje navedenega pogoja morajo ponudniki podpisati IZJAVO 1 (Izjava o zagotovitvi in časovni razpoložljivosti potrebne opreme za izvedbo del) v Poglavju 6- Sposobnost.

5.3 Merilo za izbor ponudbe

Merilo za izbor ponudbe je ekonomsko najugodnejša ponudba.

Ekonomsko najugodnejša ponudba je tista ponudba, v kateri bo ponujena najnižja cena v EUR brez DDV.

Če bo več ponudnikov predložilo dopustno ponudbo z enako najnižjo ponudbeno ceno, bo naročnik ponudnika izbral z žrebom. Ponudnike, ki so oddali dopustne ponudbe z enako najnižjo ceno, bo naročnik pisno obvestil o žrebu in jim omogočil prisotnost na žrebu. Žreb po potekal v prostorih naročnika. Izmed ponudnikov, ki so ponudili enako najnižjo ceno, bo izbran tisti ponudnik, ki bo prvi izžreban. Naročnik bo o žrebu vodil zapisnik, ki ga bo vročil ponudnikom, ki so oddali dopustne ponudbe z enako najnižjo ponudbeno ceno.

5.4 Ostale zahteve

- a) Ponudnik in podizvajalec ter njihovo osebje, ki je sodelovalo pri pripravi ponudbe, v fazi do oddaje ponudbe niso bili udeleženi v situacijah, ki bi v smislu 65. člena in 91. člena ZJN-3 lahko povzročile neenakopravno obravnavo ponudnikov, izkrivljanje konkurence ali nasprotje interesov.

V zvezi z navedeno zahtevo ponudnik v ponudbi priloži IZJAVO 2 za vse gospodarske subjekte, ki nastopajo v ponudbi. IZJAVA 2 je podana v Poglavju 6 - Sposobnost.

- b) Skladno s šestim odstavkom 14. člena Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije (Uradni list RS, št. 45/2010 s spremembami in dopolnitvami) mora ponudnik naročniku posredovati izjavo oziroma podatke za vse partnerje in priglašene podizvajalce, katerih vrednost priglašene podizvajalskega dela brez DDV znaša več kot 10.000 EUR in bodo poplačani neposredno s strani naročnika:

- o udeležbi fizičnih in pravnih oseb v lastništvu ponudnika, vključno z udeležbo tihih družbenikov
- o gospodarskih subjektih, za katere se glede na določbe zakona, ki ureja gospodarske družbe, šteje, da so povezane družbe s ponudnikom.

V zvezi z navedeno zahtevo ponudnik v ponudbi priloži Izjave za vse zgoraj naštetih gospodarske subjekte (Izjava o udeležbi fizičnih in pravih oseb v lastništvu ponudnika iz Poglavlja 6 – Sposobnost).

6. Ponudba s podizvajalci in skupna ponudba

- 6.1 Ponudnik lahko posamezni del naročila odda v podizvajanje. Naročnik mora zavrnil vsakega podizvajalca, če zanj obstajajo razlogi za izključitev iz točke 5.1 ali če ne izpolnjuje pogojev za sodelovanje iz točke 5.2 (a) ali 5.2 (b) teh Navodil.

Če bo ponudnik nastopal s podizvajalci, mora v ponudbi:

- navesti vse podizvajalce ter vsak del javnega naročila, ki ga namerava oddati v podizvajanje,
- navesti kontaktne podatke in zakonite zastopnike predlaganih podizvajalcev,
- predložiti izpolnjene ESPD teh podizvajalcev v skladu z 79. členom ZJN-3 ter

- priložiti zahtevo podizvajalca za neposredno plačilo, če podizvajalec to zahteva.

Le če podizvajalec zahteva neposredno plačilo, se šteje, da je neposredno plačilo podizvajalcu obvezno v skladu z ZJN-3.

Kadar namerava ponudnik izvesti javno naročilo s podizvajalcem, ki zahteva neposredno plačilo v skladu s tem členom, mora:

- glavni izvajalec v pogodbi pooblastiti naročnika, da na podlagi potrjenega računa oziroma situacije s strani glavnega izvajalca neposredno plačuje podizvajalcu,
- podizvajalec predložiti zahtevo in soglasje, na podlagi katerega naročnik namesto ponudnika poravnava podizvajalčevo terjatev do ponudnika,
- glavni izvajalec svojemu računu ali situaciji priložiti račun ali situacijo podizvajalca, ki ga je predhodno potrdil.

V primeru, ko ponudnik namerava izvajati naročilo s podizvajalci, mora v ponudbi za vsakega od podizvajalcev predložiti obrazec: »PODATKI O PODIZVAJALCU«, v katerem izpolni vse navedene rubrike. Poleg tega mora podizvajalec podati zahtevo in soglasje podizvajalca, da naročnik namesto glavnega izvajalca poravnava njegovo terjatev do glavnega izvajalca (predložitev zahteve in soglasja je potrebna v primeru, ko podizvajalec zahteva neposredno plačilo).

Podizvajalci neobstoj razlogov za izključitev iz točke 5.1 ter izpolnjevanje pogojev za sodelovanje iz točk 5.2 (a) in 5.2 (b) Navodil izkažejo na način, kot je v predmetnih točkah Navodil zahtevano za gospodarski subjekt.

6.2 Ponudnik, ki predloži skupno ponudbo dveh ali več partnerjev, mora v ponudbi izpolnjevati naslednje zahteve:

- a) Ponudba mora vsebovati za vsakega partnerja v skupni ponudbi posebej vsa dokazila iz točk 5.1 (a) – 5.1 (h), 5.2 (a), 5.2 (b).

Za dokazila, zahtevana v točki 5.2 (c) in 5.2 (d) zadošča, da jih predloži eden od partnerjev, če je iz njih razvidno zadoščanje navedenemu pogoju.

Dokazila, zahtevana v točki 6.1 v ponudbi predložijo partnerji, ki nominirajo podizvajalce.

7. Stroški za izdelavo in predložitev ponudbe

Ponudnik prevzema vse stroške, vezane na izdelavo oziroma predložitev ponudbe.

8. Ogled

Za potencialne ponudnike ne bo organiziran ogled.

Ponudniku se priporoča, da si ogleda bodoče delovišče in okolico in si sam pridobi na lastno odgovornost vse podatke, ki bi mu lahko koristili pri pripravi ponudbe oziroma ob sklenitvi pogodbe za izvedbo del. Vse stroške in odgovornost v zvezi z ogledom prevzame ponudnik sam.

B. RAZPISNA DOKUMENTACIJA

9. Vsebina dokumentacije v zvezi z oddajo javnega naročila

9.1 Dokumentacija v zvezi z oddajo javnega naročila vsebuje naslednje dokumente:

- Poglavje 1 Navodila ponudniku za izdelavo ponudbe;
- Poglavje 2 Tehnične specifikacije, Priloga: Ponudbeni predračun (Excel);
- Poglavje 3 Obrazec ponudbe, Vzorec garancije za resnost ponudbe;
- Poglavje 4 Vzorec pogodbe, Priloga: Pisni sporazum VZD
- Poglavje 5 Vzorec garancije za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti;
- Poglavje 6 Obrazci in IZJAVE za ugotavljanje sposobnosti ponudnika v skladu z zahtevami Poglavlja 1
- Obrazec ESPD

Sestavni del dokumentacije so tudi Pojasnila, izdana skladno s točko 10 teh Navodil ponudnikom in Dodatki, izdani skladno s točko 11 teh Navodil ponudnikom.

9.2 Ponudnikom je na voljo dokumentacija v zvezi z oddajo javnega naročila na portalu javnih naročil.

9.3 Ponudnik mora skrbno pregledati vso dokumentacijo v zvezi z oddajo javnega naročila in ob predložitvi ponudbe izpolniti vse zahteve iz dokumentacije v zvezi z oddajo javnega naročila. Ponudnik mora ponudbo predložiti v informacijski sistem e-JN na spletnem naslovu: <https://ejn.gov.si/eJN2> in oddati na način, kot je opisano v točki 13 teh Navodil.

10. Pojasnjevanje dokumentacije

10.1 Potencialni ponudnik, ki potrebuje pojasnila k dokumentaciji v zvezi z oddajo javnega naročila, zahtevo za pojasnilo oz. vprašanja postavi naročniku preko portala javnih naročil. Naročnik bo odgovoril na vsako prošnjo za dodatno pojasnilo pod pogojem, da je bila zahteva posredovana pravočasno. Za pravočasno bo štela vsaka zahteva, ki jo bo naročnik prejel preko portala javnih naročil do datuma in ure, kot sta določena za prejem vprašanj v objavi predmetnega naročila.

10.2 Vsako tako izdano Pojasnilo postane del dokumentacije v zvezi z oddajo javnega naročila, skladno s točko 9.1 teh Navodil.

11. Spremembe in dopolnitve dokumentacije v zvezi z oddajo javnega naročila

11.1 Naročnik si pridržuje pravico, da kadarkoli pred skrajnim datumom za oddajo ponudbe, vendar ne pozneje kot šest dni pred iztekom roka za oddajo ponudb, spremeni ali dopolni dokumentacijo v zvezi z oddajo javnega naročila. Tovrstne spremembe in dopolnitve se izdajo v obliki Dodatkov, ki jih naročnik objavi na portalu javnih naročil. Če bodo spremembe vezane na dokumentacijo, ki ni dostopna preko portala javnih naročil, bo v Dodatku pojasnjen način, kako potencialni ponudniki lahko pridobijo takšno dokumentacijo.

11.2 Vsak tako izdan Dodatek postane del dokumentacije v zvezi z oddajo javnega naročila skladno s točko 9.1 teh Navodil.

11.3 Če bo naročnik spremenil ali dopolnil dokumentacijo v zvezi z oddajo javnega naročila šest dni ali manj pred rokom, določenim za predložitev ponudb, bo glede na obseg in vsebino sprememb,

ustrezno podaljšal rok za predložitev ponudb, o podaljšanju roka bo obvestil ponudnike preko portala javnih naročil in spremembo roka objavil na način, kot je bil objavljen razpis.

C. PRIPRAVA PONUDBE

12. Jezik ponudbe

Ponudba in ostala dokumentacija, ki se nanaša na ponudbo, mora biti napisana v slovenskem jeziku. Tuji ponudniki jamčijo za pravilnost prevoda ponudbe v slovenski jezik. Morebitne napake v prevodu gredo izključno v breme ponudnika. Za presojo spornih vprašanj se vedno uporablja ponudba oziroma uradni prevod ponudbe v slovenskem jeziku.

13. Sestavni deli e-ponudbe

E-ponudba mora vsebovati naslednje dokumente:

1. Izpolnjen ter podpisan ESPD obrazec za vsakega od gospodarskih subjektov, ki nastopa v ponudbi.

Ponudnik naloži ESPD obrazec v razdelek »ESPD-ponudnik«. Ponudnik, ki v sistemu e-JN oddaja ponudbo, naloži elektronsko podpisan ESPD v xml. obliki ali nepodpisan ESPD v xml. obliki, pri čemer se v slednjem primeru v skladu s Splošnimi pogoji uporabe informacijskega sistema e-JN šteje, da je oddan pravno zavezujoč dokument, ki ima enako veljavnost kot podpisan.

ESPD ostalih sodelujočih ponudnik naloži v razdelek »ESPD – ostali sodelujoči«. Za ostale sodelujoče ponudnik v razdelek »ESPD – ostali sodelujoči« priloži podpisane ESPD v pdf. obliki, ali v elektronski obliki podpisan xml.
2. Izpolnjen in podpisan ponudbeni predračun (izpolnjen v Excel-u ter podpisan v PDF; priloga/iz poglavja 2) ponudnik naloži v razdelek »Drugi dokumenti«. Ta ne bo viden na javnem odpiranju ponudb.

V primeru razhajanj med podatki v Obrazcu ponudbe - naloženim v razdelek »Predračun«, in Ponudbenim predračunom naloženim v razdelek »Drugi dokumenti«, kot veljavni štejejo podatki v Ponudbenem predračunu naloženim v razdelku »Drugi dokumenti«.
3. Izpolnjeno in podpisano Poglavlje 3 (Obrazec ponudbe) ponudnik naloži v razdelek »Predračun«.
4. Garancijo za resnost ponudbe za sklope 1, 2,3 in 5 (po vzorcu iz Poglavlja 3) ponudnik naloži v razdelek »Drugi dokumenti«.
5. Pooblastilo vodilnemu partnerju za sklenitev pogodbe iz Poglavlja 4 (pooblastilo je treba ponudbi predložiti le v primeru nastopa skupine izvajalcev in sicer za vsakega od partnerjev) ponudnik naloži v razdelek »Drugi dokumenti«.
6. Izpolnjeno in podpisano Poglavlje 6 vključno z vsemi zahtevanimi dokazili, ki ga ponudnik naloži v razdelek »Drugi dokumenti«.

14. Ponudbena cena

- 14.1 Ponudbena cena mora biti specifikirana v skladu s ponudbenim predračunom, ki je priloga k tehničnim specifikacijam. Ponudnik je dolžan proučiti vsa predvidena dela in v svoji ponudbeni ceni upoštevati vsa dela, čas in ostale materialne stroške, ki so potrebni za zagotovitev celotne izvedbe del in nalog, ki izhajajo iz tehničnih specifikacij.

Cene v ponudbenem predračunu morajo vključevati vse stroške izvajalca, ki so potrebni za izvedbo naročila (davki, morebitne carine, transportni in zavarovalni stroški, skladiščenje, prevozi oseb in materiala, dnevnice, kilometrini, testiranja na sedežu ponudnika, naročnika ali zunanjih izvajalcev, morebitna dovoljenja, takse, prevajanje, svetovanja, materiali, predelave in podobno).

Naročnik naknadno ne bo priznaval nobenih stroškov, ki niso zajeti v ponudbeno ceno.

Ponudnik izpolni s cenami vse pozicije, podane v ponudbenem predračunu (Priloga/iz poglavja 2). Cene/ME in vrednosti morajo biti obračunane in zaokrožene na dve (2) decimali. V primeru, da ponudnik ne izpolni s cenami vseh pozicij ponudbenega predračuna, bo naročnik tako ponudbo zavrnil kot nedopustno. Prav tako bo naročnik zavrnil kot nedopustno ponudbo, ki vsebuje cene/ME in/ali vrednosti obračunane in zaokrožene na več kot dve (2) decimalni mesti. Pri tem nobena od postavk ne sme ostati neizpolnjena, ne sme biti enaka 0 EUR in v njej ne sme biti vpisan kakršen koli znak (npr. "/", "-", "Ø"), saj bo v takem primeru ponudba ocenjena kot nedopustna. Cene iz ponudbenega predračuna so fiksne do zaključka izvedbe predmeta naročila, če v pogodbi ni določeno drugače.

- 14.2 Enotne cene v ponudbenem predračunu morajo vključevati vse stroške za izvajalčevo opremo, delavce, vodstvo, zavarovanja, davke in dajatve in vse ostale stroške, ki so potrebni za izvedbo del kot npr. potni stroški, skupaj z vsemi splošnimi riziki, odgovornostmi in obveznostmi navedenimi in prikazanimi v tehničnih specifikacijah s priložo.

15. Valute ponudbe in plačil

Ponudbene cene se v celoti prikazujejo izključno v valuti, ki je uradno plačilno sredstvo v Republiki Sloveniji.

16. Veljavnost ponudbe

- 16.1 Ponudbe, brez kakršnihkoli popravkov ponudbenih cen, ostanejo v veljavi do dne **24. 9. 2025**.
- 16.2 Naročnik lahko pozove ponudnika k podaljšanju roka veljavnosti ponudbe in garancije za resnost ponudbe za dodaten čas. Zahteva oziroma odgovori nanjo, morajo potekati v pisni obliki. Ponudnik v takem slučaju podaljša veljavnost garancije za resnost ponudbe za čas podaljšanja. Ponudnik lahko odkloni tako zahtevo. V primeru, da ponudnik ne podaljša roka veljavnosti ponudbe in garancije za resnost ponudbe, bo naročnik takšno ponudbo po izteku njene veljavnosti izločil iz nadaljnega postopka.

17. Garancija za resnost ponudbe

Garancija za resnost ponudbe za sklop 4 se ne zahteva.

Ponudnik predloži kot sestavni del ponudbe Garancijo za resnost ponudbe v znesku:

- 4.000,00 EUR za sklop 1
- 8.000,00 EUR za sklop 2
- 5.900,00 EUR za sklop 3
- 5.200,00 EUR za sklop 5.

Garancija za resnost ponudbe mora biti izdana od:

- (a) banke v državi naročnika ali
- (b) zavarovalnice v državi naročnika.

Vsebina garancije mora biti skladna z vzorcem, kot je podan v poglavju 3 predmetne dokumentacije v zvezi z oddajo javnega naročila.

Ponudnik mora predložiti garancijo v elektronski obliki. V primeru, da je garancija podpisana digitalno in ne lastnoročno, mora biti digitalni podpis varen elektronski podpis, overjen s kvalificiranim potrdilom.

Garancija za resnost ponudbe mora biti v veljavi do vključno dne **24. 10. 2025**.

Za garancijo veljajo Enotna pravila za garancije na poziv (EPGP) revizija iz leta 2010, izdana pri MTZ pod št. 758.

Garancija za resnost ponudbe je unovčljiva:

- (a) če ponudnik umakne ponudbo v času njene veljavnosti, navedene v ponudbi; ALI
- (b) če ponudnik, ki ga je naročnik v času veljavnosti ponudbe obvestil o sprejetju njegove ponudbe:
 - 1. na poziv naročnika ni posredoval podpisane pogodbe v roku 8 dni od prejema pogodbe ALI
 - 2. ni predložil garancije za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti v skladu s pogoji naročila.

Če se ponudnik prijavlja na več sklopov, lahko v ponudbi priloži eno garancijo za resnost ponudbe za vse prijavljene sklope, lahko pa predloži več garancij za vsak sklop posebej. Če bo ponudnik predložil eno garancijo za več sklopov, mora biti znesek garancije najmanj enak seštevku zneskov za sklope, za katere je predložil ponudbo.

Naročnik bo na zahtevo neizbranemu ponudniku predložil dopis/izjavo naročnika, da se odpoveduje svojim zahtevkom po predloženi garanciji po pravnomočnosti odločitve o oddaji javnega naročila, izbranemu ponudniku pa po prejemu ustreznega finančnega zavarovanja za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti.

18. Priprava variantne ponudbe

Za navedeno javno naročilo variantne ponudbe niso sprejemljive. Ponudnik mora predložiti svojo ponudbo v skladu z razpisno dokumentacijo brez kakršnihkoli odstopanj.

19. Oblika ponudb

19.1 Ponudnik mora ponudbo pripraviti v elektronski obliki, kot je to opisano v točki 13 teh Navodil.

19.2 Dokumentacije v zvezi z oddajo javnega naročila ponudniku ni dovoljeno kakorkoli spreminjati in dopolnjevati.

D. ODDAJA PONUDBE

20. Način oddaje ponudbe

20.1 Ponudniki morajo ponudbo, predložiti v informacijski sistem e-JN na spletnem naslovu <https://ejn.gov.si/eJN2>, skladno z Navodili za uporabo informacijskega sistema e-JN: PONUDNIKI (v nadaljevanju: Navodila za uporabo e-JN), ki je objavljen na spletnem naslovu <https://ejn.gov.si/eJN2>.

20.2 Ponudnik se mora pred oddajo ponudbe registrirati na spletnem naslovu <https://ejn.gov.si/eJN2>, v skladu z Navodili za uporabo e-JN. Če je ponudnik že registriran v informacijski sistem e-JN, se v aplikacijo prijavi na istem naslovu.

20.3 Uporabnik ponudnika, ki je v informacijskem sistemu e-JN pooblaščen za oddajanje ponudb, ponudbo odda s klikom na gumb »Oddaj«. Informacijski sistem e-JN ob oddaji ponudb zabeleži identiteto uporabnika in čas oddaje ponudbe. Uporabnik z dejanjem oddaje ponudbe izkaže in izjavi voljo v imenu ponudnika oddati zavezujočo ponudbo (18. člen Obligacijskega zakonika). Z oddajo ponudbe je le-ta zavezujoča za čas, naveden v ponudbi, razen če jo uporabnik ponudnika umakne ali spremeni pred potekom roka za oddajo ponudb.

20.4 Dostop do povezave za oddajo elektronske ponudbe v tem postopku javnega naročila je razviden iz objave predmetnega naročila na portalu javnih naročil.

21. Skrajni rok za predložitev ponudbe

21.1 Ponudba se šteje za pravočasno oddano, če jo naročnik prejme preko sistema e-JN <https://ejn.gov.si/eJN2> najkasneje do dne **27. 5. 2025** do **10.00** ure. Za oddano ponudbo se šteje ponudba, ki je v informacijskem sistemu e-JN označena s statusom »ODDANO«.

21.2 Naročnik lahko podaljša skrajni rok za oddajo ponudb v skladu s členom 10 teh Navodil ponudniku. Podaljšanje roka bo naročnik objavil na način, kot je bilo objavljeno obvestilo o naročilu.

21.3 Po preteku roka za predložitev ponudb ponudbe ne bo več mogoče oddati.

22. Sprememba ali umik ponudbe

Ponudnik lahko do roka za oddajo ponudb svojo ponudbo umakne ali spremeni. Če ponudnik v informacijskem sistemu e-JN svojo ponudbo umakne, se šteje, da ponudba ni bila oddana in je naročnik v sistemu e-JN tudi ne bo videl. Če ponudnik svojo ponudbo v informacijskem sistemu e-JN spremeni, je naročniku v tem sistemu odprta zadnja oddana ponudba.

E. ODPIRANJE, PREGLED IN OCENJEVANJE PONUDB

23. Javno odpiranje ponudb

23.1 Odpiranje ponudb bo potekalo avtomatično v informacijskem sistemu e-JN dne **27. 5. 2025** in se bo začelo ob **12.00** uri na spletnem naslovu <https://ejn.gov.si/eJN2>

23.2 Odpiranje poteka tako, da informacijski sistem e-JN samodejno ob uri, ki je določena za javno odpiranje ponudb, prikaže podatke o ponudniku ter omogoči dostop do .pdf dokumenta, ki ga ponudnik naloži v sistem e-JN pod razdelek »Predračun«. Ponudniki, ki so oddali ponudbe, imajo te podatke v informacijskem sistemu e-JN na razpolago v razdelku »Zapisnik o odpiranju ponudb«.

23.3 Naročnik zapisnika o odpiranju ponudb ne bo dodatno pošiljal ponudnikom, ki so oddali ponudbe.

24. Pregled in ocenjevanje ponudb

Naročnik bo pravočasne ponudbe, razen ponudb, ki bodo pred razvrstitvijo glede na merilo ocenjene kot nedopustne, ker presegajo najvišjo dopustno vrednost ponudb ali ker ne izpolnjujejo zahtev glede finančnega zavarovanja za resnost ponudbe, razvrstil glede na merila in preveril ali je ponudba, ki je glede na merilo prvo uvrščena, dopustna. Če bo ugotovil, da je prvo uvrščena ponudba glede na merila nedopustna, bo preveril dopustnost naslednje ponudbe v skladu z razvrstitvijo po merilih. Naročnik lahko preveri in oceni vse pravočasne ponudbe.

25. Zaupnost podatkov

Naročnik ne bo razkril informacij, ki jih gospodarski subjekt označi kot poslovno skrivnost, kot to določa Zakon o poslovni skrivnosti. Naročnik bo zagotovil varovanje podatkov, ki se glede na določbe predpisov, ki urejajo varstvo osebnih podatkov in varstvo tajnih podatkov, štejejo za osebne ali tajne podatke.

Ne glede na prejšnji odstavek so javni podatki specifikacije ponujenega blaga, storitve ali gradnje in količina iz te specifikacije, cena na enoto, vrednost posamezne postavke in skupna vrednost iz ponudbe ter vsi tisti podatki, ki so vplivali na razvrstitev ponudbe v okviru drugih meril.

Vsi dokumenti v zvezi z oddajo javnega naročila so po pravnomočnosti odločitve o oddaji javnega naročila javni, če ne vsebujejo poslovnih skrivnosti, tajnih in osebnih podatkov. Pred tem datumom se določbe zakona, ki ureja dostop do informacij javnega značaja, ne uporabljajo.

26. Dopustne dopolnitve, popravki, spremembe ali pojasnilo ponudbe

Če v postopku pregleda in ocenjevanju ponudb naročnik ugotovi, da so ali se zdijo informacije ali dokumentacija iz ponudbe nepopolne ali napačne oziroma če dokumenti manjkajo, lahko gospodarski subjekt pozove, da v ustreznem roku predloži manjkajoče dokumente ali dopolni, popravi ali pojasni ustrezne informacije ali dokumentacijo in sicer samo, če določenega dejstva ne bo mogel preveriti sam. Predložitev manjkajočega dokumenta ali dopolnitev, popravek ali pojasnilo informacije ali dokumentacije se lahko nanaša izključno na takšne elemente ponudbe, katerih obstoj je pred iztekom roka, določenega za predložitev ponudbe, mogoče objektivno preveriti.

Če gospodarski subjekt v roku, kot ga bo v zahtevi za dopolnitev določila strokovna komisija, ne bo predložil manjkajočega dokumenta ali ne bo dopolnil, popravil ali pojasnil ustrezne informacije ali dokumentacije, bo takšna ponudba izključena.

27. Računske napake

27.1 Naročnik bo preveril ponudbe glede računskih napak. Izključno naročnik sme ob upoštevanju sedmega odstavka 89. člena ZJN-3 ob pisnem soglasju ponudnika popraviti računske napake, ki jih odkrije pri pregledu in ocenjevanju ponudb.

27.2 Znesek, naveden v obrazcu ponudbe, bo naročnik popravil s soglasjem ponudnika in se bo smatral za ponudnika obvezujoč. Če ponudnik ne soglaša s korigirano ponudbeno ceno v roku, določenem v pisnem zahtevku naročnika, bo njegova ponudba zavrnjena kot nedopustna.

F. ODDAJA JAVNEGA NAROČILA**28. Odločitev o oddaji javnega naročila**

Naročnik bo po pregledu in ocenjevanju ponudb sprejel odločitev o oddaji naročila. Naročnik bo podpisano odločitev o oddaji javnega naročila objavil na portalu javnih naročil. Odločitev o oddaji javnega naročila se šteje za vročeno z dnem objave na portalu javnih naročil.

29. Sklenitev pogodbe

29.1 Pogodba mora biti pripravljena v skladu z Vzorcem pogodbe, v obliki, kot je podana v Poglavju 4 dokumentacije v zvezi z oddajo javnega naročila.

29.2 Po pravnomočnosti sklepa o oddaji naročila, bo naročnik z »Obvestilom o pravnomočnosti odločitve o oddaji naročila« obvestil uspešnega ponudnika, da je njegova ponudba sprejeta.

Skupaj z »Obvestilom o pravnomočnosti odločitve o oddaji naročila«, bo naročnik poslal ponudniku v podpis pogodbo v vsebini, kot je določena v razpisni dokumentaciji.

- 29.3 Najkasneje v roku 8 dni po prejemu pogodbe mora izbrani ponudnik te podpisati in jih vrniti naročniku.

Če ponudnik v roku 8 dni po prejemu pogodbe ne posreduje podpisane pogodbe ali če ne posreduje podatkov, se šteje, da je odstopil od ponudbe. Naročnik bo izbranega ponudnika v tem primeru, v nadaljnjih treh letih izključil iz sodelovanja v postopkih javnega naročanja, saj bo tako dejanje izbranega ponudnika, štel kot precejšnjo pomanjkljivost pri izpolnjevanju ključne obveznosti.

Če izbrani ponudnik ne izpolni obvez iz točke 29 Navodil, je to zadosten razlog za unovčenje zavarovanja za resnost ponudbe.

30. Garancija za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti

- 30.1 V roku 10 delovnih dni po prejemu sklenjene pogodbe o izvedbi del bo uspešni ponudnik dostavil naročniku Garancijo za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti v znesku 10 % pogodbene vrednosti del z DDV. Uporabi se oblika Garancije, ki je navedena v Poglavju 5 dokumentacije v zvezi z oddajo javnega naročila.
- 30.2 Garancija za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti, ki jo mora dati uspešen ponudnik, mora biti izdana od:
- (a) banke v državi naročnika ali
 - (b) zavarovalnice v državi naročnika.
- 30.3 Naročnik bo izbranega ponudnika v primeru, da ne predloži garancije za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti skladno z zahtevami razpisne dokumentacije, v nadaljnjih treh letih izključil iz sodelovanja v postopkih javnega naročanja, saj bo tako dejanje izbranega ponudnika, štel kot precejšnjo pomanjkljivost pri izpolnjevanju ključne obveznosti.